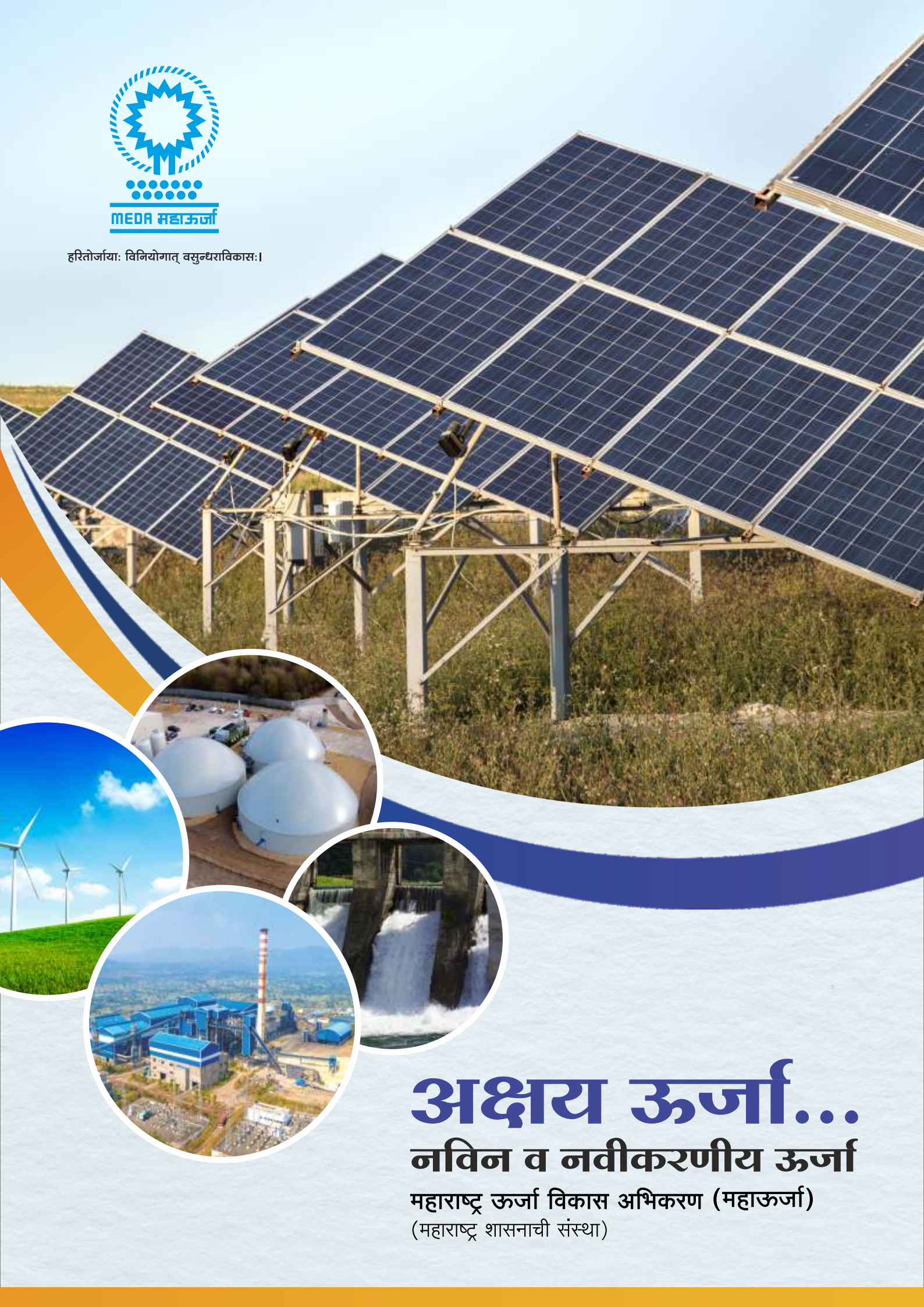


हरितोर्जायाः विनियोगात् वसुन्धराविकासः।



अक्षय ऊर्जा...

नविन व नवीकरणीय ऊर्जा

महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण (महाऊर्जा)

(महाराष्ट्र शासनाची संस्था)

प्रस्तावना

महाराष्ट्र शासनाने राज्यात अपारंपरिक ऊर्जा स्रोतांचा म्हणजेच नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांचा विकास व प्रसार करण्यासाठी तसेच ऊर्जा संवर्धन कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यासाठी महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण (महाऊर्जा) या स्वायत्त मूलाधार शासकीय संस्थेची स्थापना केली आहे. महाऊर्जाची नोंदणी संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० अन्वये तसेच सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० अन्वये करण्यात आली आहे. ऊर्जा संवर्धन कायदा-२००१ अंतर्गत महाऊर्जास पदनिर्देशित संस्था म्हणून शासनाने घोषित केले आहे.



उद्देश

- १) नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा म्हणजेच अपारंपरिक स्रोतांपासून ऊर्जा निर्मिती करणारे प्रकल्प/योजना/साधने यांचा व ऊर्जा संवर्धनाचा विकास आणि प्रसार करणे.
- २) नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांपासून वीज निर्मिती करण्यास प्रोत्साहन देणे.
- ३) ऊर्जा बचत व ऊर्जा कार्यक्षमतेचे कार्यक्रम हाती घेऊन त्याचा प्रसार करणे.
- ४) राज्य शासन व केंद्र शासनाचे नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा विषयक कार्यक्रम राबविणे.

नियामक मंडळ

महाऊर्जाच्या नियामक मंडळामध्ये मा.मंत्री, नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा हे पदसिद्ध अध्यक्ष असून मा. राज्यमंत्री, नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा हे पदसिद्ध उपाध्यक्ष आहेत. शासनाच्या ऊर्जा, नियोजन, उद्योग, ग्राम विकास, कृषि विभागांचे सचिव तसेच महावितरण, महापारेषण व महासूत्रधार कंपनीचे व्यवस्थापकीय संचालक हे पदसिद्ध सदस्य असून महाऊर्जाचे महासंचालक हे सदस्य सचिव आहेत.

पुरस्कार

- १ एप्रिल २०१० ते ३१ मार्च २०१४ या कालावधीत नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा निर्मिती क्षमतेमध्ये भरीव वाढ केल्याबद्दल राज्यास राष्ट्रीय पुरस्कार.
- ऊर्जा संवर्धन व ऊर्जा कार्यक्षमता या क्षेत्रात महाऊर्जास सर्वोत्कृष्ट पदनिर्देशित संस्था म्हणून २०११-१२, २०१२-१३, २०१३-१४ या वर्षासाठी देखील प्रथम क्रमांकाचा पुरस्कार प्राप्त झाला आहे.
- वित्तवर्ष २०१५-१६ मध्ये सर्वोत्कृष्ट राज्य मूलाधार संस्था म्हणून एरियास संस्थेमार्फत राष्ट्रीय पुरस्कार.
- वित्त वर्ष २०१६-१७ मध्ये उत्कृष्ट नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा प्रसारणासाठी अभिकरण संस्था एरियास संस्थेकडून पुरस्कार.
- वित्त वर्ष २०१६-१७ मध्ये सौर पथद्विप संयंत्र आस्थापित केल्याचे दुसऱ्या क्रमांकाचा राष्ट्रीय पुरस्कार.
- वित्त वर्ष २०१६-१७ मध्ये सौर ऊर्जा प्रकल्प राबविण्यासाठीचे राष्ट्रीय स्तरावरील पुरस्कार.
- वित्त वर्ष २०१७-१८ मध्ये ऊर्जा संवर्धन व ऊर्जा कार्यक्षमता या क्षेत्रात भरीव कामगिरी केल्याबद्दल राष्ट्रीय स्तरावर ब्युरो ऑफ एफिशियन्सी (बी.ई.ई.), ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार यांचे मार्फत उत्कृष्ट पदनिर्देशित संस्था म्हणून महाऊर्जास गौरविण्यात आले आहे.
- वित्त वर्ष २०१८-१९ मध्ये ऊर्जा संवर्धन व ऊर्जा कार्यक्षमता या क्षेत्रात भरीव कामगिरी केल्याबद्दल राष्ट्रीय स्तरावर ब्युरो ऑफ एफिशियन्सी (बी.ई.ई.), ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार यांचे मार्फत पदनिर्देशित संस्था म्हणून महाऊर्जास दुसऱ्या क्रमांकाचा राष्ट्रीय पुरस्कार देऊन गौरविण्यात आले आहे.
- वित्त वर्ष २०१९-२० मध्ये ऊर्जा संवर्धन व ऊर्जा कार्यक्षमता या क्षेत्रात भरीव कामगिरी केल्याबद्दल राष्ट्रीय स्तरावर ब्युरो ऑफ एफिशियन्सी (बी.ई.ई.), ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार यांचे मार्फत पदनिर्देशित संस्था म्हणून महाऊर्जास गुणवत्ता प्रमाणपत्राने पुरस्कृत करून गौरविण्यात आले आहे.

नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा: सद्यःस्थिती

महाऊर्जाचे पारेषण संलग्न (grid-connected) नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा प्रकल्पाकडे लक्ष केंद्रित केले असून मार्च, २०२२ अखेर राज्यात १०५०२.२३८ मेगावॉट क्षमतेचे अपारंपरिक ऊर्जा प्रकल्प सुरु करण्यात आले आहेत. त्यामध्ये पवन ऊर्जा प्रकल्प ५०१०.७१ मेगावॉट, ऊसाच्या चिपाडावर आधारित सहवीज निर्मिती प्रकल्प २३३९.३० मेगावॉट, कृषि अवशेषांवर आधारीत प्रकल्प २१५ मेगावॉट, औद्योगिक सांडपाणी (पारेषण संलग्न व विरहित) घनकचऱ्यापासून वीज निर्मितीचे प्रकल्प ४१.७८८ मेगावॉट, औद्योगिक कचऱ्यापासून वीजनिर्मिती प्रकल्प ३ मेगावॉट, सौर ऊर्जा प्रकल्प २५२२.४१५ मेगावॉट आणि लघुजल विद्युत निर्मिती प्रकल्प ३७०.०२५ मेगावॉट एवढ्या क्षमतेचे प्रकल्प समाविष्ट आहेत.

पारेषण संलग्न अपारंपरिक ऊर्जा स्रोतांपासून वीजनिर्मिती प्रकल्प

वारामापन कार्यक्रम: पवन ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प उभारण्यासाठी प्रथम वारामापन केंद्राची उभारणी करण्यात येते. अशा वारामापन केंद्राद्वारे वाऱ्याचा वेग व ऊर्जा घनता यांचा दोन वर्षे अभ्यास केला जातो. दिनांक ३१ मार्च २०२२ पर्यंत राज्यात ४१४ ठिकाणी वारामापन केंद्राची उभारणी करण्यात आलेली आहे. सद्यःस्थितीत राज्यात ५१ ठिकाणी पवन ऊर्जा घनता २०० वॉट/चौ.मी. पेक्षा जास्त असल्याचे आढळून आले आहे. खाजगी प्रवर्तकांमार्फत देखील वारामापन केंद्रांची उभारणी करण्याची परवानगी देण्यात आली आहे. देशात सर्वाधिक ठिकाणी वारामापन केंद्राची उभारणी करणारे महाराष्ट्र हे देशातील पहिले राज्य आहे.

सौर प्रारण मापन कार्यक्रम

सौर प्रारण मापन केंद्र उभारणीचे काम हाती घेणारे महाराष्ट्र हे पहिलेच राज्य आहे. महाऊर्जातर्फे राज्यात ८ ठिकाणी सौर प्रारण मापन केंद्रे कार्यान्वित करण्यात आली आहेत. या केंद्राकडून सुमारे १०० कि.मी. त्रिज्येच्या परिसरातील सौर प्रारण मोजणे शक्य होणार. त्यामुळे गुंतवणुकीस सहाय्यभूत असणारी माहिती (Investment grade data) प्राप्त होणार आहे.

पवनऊर्जेपासून वीज निर्मिती



देशात ६९५५०९ मेगावॉट इतक्या क्षमतेचे पवनऊर्जे पासून वीज निर्मितीचे प्रकल्प उभारण्यास वाव असून त्यापैकी ९८२१० मेगावॉट इतक्या वीज निर्मितीला महाराष्ट्रात वाव आहे. केंद्र शासनाच्या नवीन व

नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय यांच्या सहाय्याने व महाऊर्जा निधीतून राज्यात ११.०९ मेगावॉट क्षमतेचे पथदर्शी पवन ऊर्जा प्रकल्प सुरुवातीस उभारण्यात आले आहेत. दिनांक ३१ मार्च, २०२२ पर्यंत ५०१०.७१ मेगावॉट एवढ्या क्षमतेचे पवन ऊर्जा प्रकल्प प्रामुख्याने खाजगी विकासकांमार्फत ५१ ठिकाणी उभारण्यात आले आहेत. महाराष्ट्रातील सर्वात मोठा ५८१ मेगावॉट एवढ्या क्षमतेचा पवनऊर्जा प्रकल्प धुळे जिल्ह्यात साक्री तालुक्यात विकसित झाला आहे.

ऊसाच्या चिपाडावर आधारित सहवीज निर्मिती:



देशातील साखर कारखान्यां मध्ये मोठ्या प्रमाणात ऊसाचे गाळप होते. साखर कारखान्यात ऊस गाळपानंतर उपलब्ध होणाऱ्या उसाच्या चिपाडापासून वीजनिर्मिती केली जाते. यासाठी प्रथम चिपाडातील

आद्रता कमी करून नंतर त्याचा इंधन म्हणून उपयोग केला जातो. या इंधनाचे ज्वलन करून बाष्पकाच्या सहाय्याने उच्च दाबाची वाफ निर्माण केली जाते. एकाच इंधनातून वीज व वाफ तयार करण्यात येत असल्याने साखर निर्मिती-साठी अशा प्रकल्पांना सहवीज निर्मिती प्रकल्प असे संबोधले जाते. याद्वारे निर्माण होणारी वीज आवश्यकतेनुसार साखर कारखान्यामध्ये वापरण्यात येऊन अतिरिक्त वीज वितरण कंपनीस पारेषित केली जाते. राष्ट्रीय स्तरावर साखर कारखान्यामध्ये सहवीज निर्मिती प्रकल्पाद्वारे अतिरिक्त वीज निर्मितीची क्षमता ३५०० मेगावॉट असून राज्यात ती १३७४ मेगावॉट एवढी आहे. महाराष्ट्रात ३१ मार्च, २०२२ अखेर ऊसाच्या चिपाडापासून सहवीज निर्मितीचे २३३९.३० मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प स्थापित करण्यात आलेले आहेत.

कृषि अवशेषांवर आधारित वीज निर्मिती:



शेतातील टाकाऊ कृषि अवशेषांचे ज्वलन करून त्याद्वारे बाष्पकाच्या सहाय्याने उच्च दाबाची वाफ तयार करून ती टर्बाइनमधून सोडली जाते. वाफेच्या उच्च दाबामुळे टर्बाइन फिरून त्यास जोडलेल्या वीज

जनित्रांद्वारे विद्युत निर्मिती केली जाते. यामध्ये वापरण्यात येणारी बाष्पके शक्यतो विविध इंधनांवर काम करू शकणारी असतात. अशा प्रकल्पांमध्ये निर्माण होणारी वाफ ही पूर्णतः वीज निर्मितीसाठी वापरली जाते. कृषिजन्य टाकाऊ पदार्थापासून राष्ट्रीय स्तरावर १६,००० मेगावॉट व महाराष्ट्रात ७८१ मेगावॉट इतक्या वीज निर्मितीस वाव असल्याचे नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालयाकडून झालेल्या अभ्यासाअंती दिसून आले आहे. त्यापैकी ३१ मार्च, २०१९ अखेर २१५ मेगावॉट क्षमतेचे १९ प्रकल्प राज्यात कार्यान्वित झालेले आहेत.

शहरी घन कचरा / औद्योगिक कचऱ्यापासून वीज निर्मिती:



शहरी घन कचरा/औद्योगिकी करणामुळे निर्माण होणारा कचरा व त्याची विल्हेवाट लावण्या साठी योग्य तंत्रज्ञानाचा वापर करून वीज निर्मिती करण्यास वाव आहे. नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालयाच्या कार्यक्रमां-

तर्गत शहरी व औद्योगिक क्षेत्रामध्ये निर्माण होणाऱ्या सेंद्रिय टाकाऊ पदार्थावर ऊर्जा निर्मिती/वीज निर्मिती/बायो-सी.एन.जी. इत्यादी प्रकारचे प्रकल्प तसेच कृषिजन्य कचऱ्यावर/अवशेषांवर (बगॅस विरहित) आधारित ऊर्जा निर्मितीचे प्रकल्प आस्थापित करता येतात. या कचऱ्यापासून वीज निर्मितीसाठी बायोमिथिनेशन, कॅम्बशन, गॅसिफिकेशन इ. तंत्रज्ञानाचा उपयोग केला जातो. डेअरी, टेक्स्टाइल, कृषि व औद्योगिक क्षेत्रातील कारखाने, बगॅस, लिक्विड शुगर व औषधी कारखान्यातील टाकाऊ पदार्थावर तसेच नगर पालिका व महानगर पालिका यांच्याकडे उपलब्ध असलेल्या टाकाऊ पदार्थावर अशा प्रकारचे प्रकल्प उभारता येणे शक्य आहे. राज्यात शहरी घनकचरा व सांडपाण्यापासून सुमारे २८७ मे.वॅ. व औद्योगिक कचऱ्यापासून सुमारे ३५० मे.वॅ. एवढी वीज निर्मिती करण्यास वाव असून त्यापैकी आजतागायत औद्योगिक व शहरी घन कचऱ्यावर आधारित एकूण ४१.७८८ मे.वॅ. (पारेषण विरहित ३३.०६३ मे.वॅ. पारेषण संलग्न ८.७२५ मे.वॅ.) क्षमतेचे प्रकल्प मार्च, २०२२ अखेर महाराष्ट्रात कार्यान्वित झाले आहेत.

लघु जलस्रोतांपासून वीज निर्मिती:



हंगामी आणि बारामाही पाण्याचा प्रवाह हा ऊर्जा निर्मितीसाठी एक उत्तम ऊर्जा स्रोत आहे. सध्या लघुजल विद्युत प्रकल्पाची तांत्रिकता परिपक्व झाली आहे. आता स्थलांतरित करता येण्यासारखी लघुजल

ऊर्जा निर्मिती संयंत्र उपलब्ध आहेत. डोंगराळ भागात अशी लघुजल संयंत्रे योग्य रित्या चालविली जात असून संबंधित गावकऱ्यांमार्फत त्यांचे व्यवस्थापन केले जाते. संपूर्ण देशात या स्रोतांपासून एकूण १५००० मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प उभारणीस वाव आहे. तसेच महाराष्ट्रात ७३२.६३ मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प उभारणेस वाव असून त्यापैकी एकूण ३७०.०२५ मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प दिनांक ३१ मार्च, २०२२ अखेर जलसंपदा विभागाने विकसित केले आहेत.

सौर ऊर्जा निर्मिती प्रकल्प:



राज्यामध्ये सौर ऊर्जा निर्मितीस चालना देण्याकरिता शासनाने नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांपासून पारेषण संलग्न वीज निर्मितीस प्रोत्साहन देण्यासाठी शासनाने नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांपासून पारेषण

संलग्न वीज निर्मितीस प्रोत्साहन देण्यासाठी अपारंपरिक ऊर्जा निर्मितीचे एकत्रित धोरण-२०२० दि. ३१/१२/२०२० व सदर धोरणाची कार्यपद्धती दिनांक १७/५/२२ रोजी जाहीर केले आहे. सदर धोरणातर्गत सौर ऊर्जा प्रकल्पाकरिता १२९३० मे.वॅ. क्षमतेचे उद्दिष्ट निश्चित करण्यात आले आहे.

अपारंपरिक ऊर्जा निर्मिती धोरण २०२०:

सद्यःस्थितीत अपारंपरिक ऊर्जा स्रोतांपासून वीजनिर्मितीकरिता महाराष्ट्र राज्य विद्युत नियामक आयोगाकडून वीज वितरण कंपन्यांना विविध नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांपासून वीज खरेदीचे बंधन घातले आहे. तसेच नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांमध्ये वीज विक्रीचे पर्याय उपलब्ध होत असल्याने राज्यासाठी नवीन अपारंपरिक ऊर्जा स्रोत वीज निर्मिती धोरणाची आवश्यकता होती. यास अनुसरून नवीन गुंतवणूक येण्यासाठी पुढील ५ वर्षांकरिता नवीन अपारंपरिक ऊर्जा स्रोत वीज निर्मिती धोरण २०२० जाहिर झाले असून धोरणांतर्गत पारेषण संलग्न प्रकल्पांसाठी खालीलप्रमाणे स्रोतनिहाय उद्दिष्टे आहेत.

अ.क्र.	अपारंपरिक ऊर्जा स्रोत	उद्दिष्ट (क्षमता मे.वॅ.)
१	पवन ऊर्जेद्वारे वीज निर्मिती प्रकल्प	२५००
२	सौर ऊर्जेद्वारे वीज निर्मिती प्रकल्प	१२९३०
३	ऊसाच्या चिपाडांवर/कृषि अवशेषांवर आधारित सह-वीज निर्मिती प्रकल्प	१३५०
४	लघु जल विद्युत निर्मिती प्रकल्प	३८०
५	शहरी घनकचऱ्यावर आधारित वीज निर्मिती प्रकल्प	२००
एकूण		१७३६०

तसेच धोरणांतर्गत पारेषण विरहित प्रकल्पांसाठी खालीलप्रमाणे उद्दिष्टे आहेत.

अ.क्र.	योजना / संयंत्र	प्रति वर्ष उद्दिष्ट (क्षमता / संख्या)
१	इमारतीचे छत (रूफटॉप) व जमीनीवरील पारेषण विरहित/हायब्रीड सौर विद्युत संच	५२००० कि.वॅ.
२	सौर कृषी पंप आस्थापित करणे	१००००० नग
३	लघुजल व नळ पाणीपुरवठ्यासाठी सौर पंपाची आस्थापना	२००० पंप
४	ग्रामीण विद्युतीकरण कार्यक्रम	१०००० घरे
५	विकेंद्रित सुक्ष्म पारेषण (Micro Grid) प्रकल्प	२० गावे
६	सौर उष्णजल संयंत्र व स्वयंपाकासाठी सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्र	५५००० कि.वॅ.
७	सौर ऊर्जेवर आधारित (Cold Storage)	८०० नग

अपारंपरिक ऊर्जा निर्मिती धोरण २०२० ठळक वैशिष्ट्ये/सुधारणा/आर्थिक सहाय्य व सवलत

- या धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी महाऊर्जाची सुकाणु अभिकरण म्हणून नेमणूक.
- पवन आणि/अथवा सौर प्रकल्पांची जोड इतर पारंपरिक/अपारंपरिक ऊर्जा स्रोतांच्या समवेत करून त्यामध्ये गरजेनुसार साठवण क्षमता अंतर्भूत करून संकरित (Hybrid) प्रकल्पांना विकसित करण्याच्या प्रकल्पांना प्राधान्य.
- ऑनलाइन वेब पोर्टलद्वारे प्रकल्प नोंदणी प्रक्रिया.
- या धोरणांतर्गत जे प्रकल्पधारक रु. १५०० कोटी वा त्याहून अधिक रकमेच्या प्रकल्पांमध्ये गुंतवणूक करू इच्छितील अशा प्रकल्पधारकास महाऊर्जाद्वारे सहाय्य अधिकारी उपलब्ध. असा सहाय्य अधिकारी प्रकल्पधारकांच्या प्रकल्पांना विनाव्यत्यय विनाविलंब मंजूरी मिळविण्या करीता सहाय्य करतील.
- प्रकल्पाकरीता लागणारी व उपलब्ध असलेली ग्रीड कनेक्टिव्हिटी प्रकल्पांच्या प्रगतीवर आधारित मागणीप्रमाणे तातडीने उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने सद्यःस्थितीतील धोरण व कार्यपध्दती योग्य बदल.
- अपारंपरिक ऊर्जा प्रकल्पांच्या अस्थापना व कार्यान्विततेसाठी सुलभ कार्यपध्दती.

विद्यमान नूतनीकरणक्षम ऊर्जा प्रकल्पांचे पुनः ऊर्जीकरण:

- सर्व विद्यमान अपारंपरिक ऊर्जा प्रकल्पांना त्यांच्या निर्मिती क्षमता वाढीस प्रोत्साहीत केले जाईल. अशा प्रकल्पांमध्ये त्याच स्रोतांमध्ये एकतर नवीन उपकरणे बसवून वा कार्यक्षमता वाढवून अथवा इतर अपारंपरिक स्रोतासमवेत संकरीत करून असे साध्य केले जाऊ शकेल.

सौर व पवन ऊर्जा प्रकल्पांसाठी:

- प्रकल्प आर्थिकदृष्ट्या व्यवहार्य करण्यासाठी ओपन अॅक्सेसचा कालावधी हा किमान १० वर्षे असणे क्रमप्राप्त असून हा कालावधी मा. महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाद्वारे अंतिमतः निर्धारित केले आहे.
- प्रकल्पांना आवश्यकता असल्यास उद्योग घटक म्हणून नोंदणी करण्याची सुविधा.
- खनिज आढळ क्षेत्रात/जिल्ह्यात प्रकल्पास भुविज्ञान व खनिकर्म विभागाचे ना-हरकत प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक.
- या धोरणांतर्गत केंद्र शासनाच्या योजनेशिवायही सौर पार्क पध्दतीने सौर ऊर्जा प्रकल्प विकसित करता येतील. अशा प्रकल्पाची किमान क्षमता ५ मेगावॉट आहे. सौर पार्कमध्ये ५ पेक्षा कमी क्षमतेचे परंतु किमान १ मेगावॉट क्षमतेचे प्रकल्प विकसित.
- या धोरणांतर्गत राज्यातील सहकारी तसेच खाजगी साखर कारखाने, सुत गिरण्या, एम.आय.डी.सी. व इतर उद्योग आपल्या शिल्लक जमीन, वाहनतळ रोड तसेच छतावर प्रचलित नियम, अधिनियम, विनियम यांचा भंग न करता सौर ऊर्जा प्रकल्प आस्थापित करता येतील.
- राज्याचे नवीन अपारंपरिक ऊर्जा निर्मिती धोरण-२०२० अंतर्गत उद्योगांनी स्वयंपापासाठी सौर, पवन, शहरी व औद्योगिक घन कचरा ऊर्जा निर्मिती व उसाच्या चिपाडावर आधारित वीज निर्मिती प्रकल्प आस्थापित केल्यास त्यातून निर्माण झालेल्या विजेवर प्रकल्प कार्यान्वीत झालेल्या दिनांकापासून पहिल्या १० वर्षांपर्यंत विद्युत शुल्क माफ.

- अपारंपरिक ऊर्जा निर्मिती धोरण-२०२० अंतर्गत सौर व पवन वीज निर्मिती प्रकल्पांसाठी बिगर शेती कर माफ.
- राज्यात अपारंपरिक ऊर्जा निर्मिती धोरण-२०२० अंतर्गत राज्यातील वीज वितरण कंपन्यांना त्यांच्या एकूण अपारंपरिक ऊर्जाबंधनासाठी (RPO) आवश्यक असणाऱ्या वीजेपैकी ५०% वीज राज्यातील अपारंपरिक ऊर्जा प्रकल्पातून घेणे बंधनकारक करण्यासाठी मा. वीज नियामक आयोगाकडे महाऊर्जामार्फत याचिका दाखल करण्यास मान्यता.
- राज्य शासनाची महामंडळे, कृषी विद्यापीठे यांच्या वापराविना असलेल्या

जमिनीवर सौर ऊर्जा प्रकल्प उभारणी करून राज्यातील वीज वितरण कंपनी अथवा तिसऱ्या घटकास प्रचलीत कायदे/नियमानुसार वीज खरेदी करार करून वीज विक्री करण्यास मान्यता.

- राज्यातील सर्व शासकीय/निमशासकीय इमारतींवर यापूर्वी आस्थापित केलेल्या पारेषण विरहित सौर ऊर्जा प्रकल्प महाऊर्जामार्फत पारेषण संलग्न करताना येणारा हायब्रीड इनव्हर्टर व नेट मिटरिंगचा खर्चासाठी अनुदान.
- सौर/पवन ऊर्जा आधारित पथदर्शी तत्वावर एनर्जी स्टोअरेज प्रकल्प महाऊर्जामार्फत विकसित करण्यास तत्त्वतः मान्यता.

● राज्यातील महाकृषि ऊर्जा अभियानांतर्गत प्रधानमंत्री कुसुम योजना घटक-ब अंतर्गत सौर कृषिपंप आस्थापित करण्याची योजना:

- नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय, केंद्र शासन, नवी दिल्ली मार्फत दि. २२ जुलै, २०१९ रोजी पीएम-कुसुम योजना निर्गमित केली.
- केंद्र शासनामार्फत राज्यासाठी दि. १३ जानेवारी, २०२१ रोजी १००००० नग सौर पंपांसाठी मान्यता देण्यात आली.
- राज्य शासनाकडून दि. १२ मे, २०२१ रोजी सदर योजनेसाठी शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला. या अंतर्गत दरवर्षी १००००० नग या प्रमाणे पुढील ०५ वर्षांमध्ये ५ लक्ष सौर कृषि पंप आस्थापित करण्याचे उद्दिष्ट आहे.



● लाभार्थी निवडीचे ठळक निकष

- २.५ एकर शेतजमीन धारकास ३ HP DC क्षमतेपर्यंत सौर कृषि पंप, ५ एकर शेतजमीन धारक शेतकऱ्यास ५ HP DC क्षमतेपर्यंत व त्यापेक्षा जास्त शेतजमीन धारकास ७.५ HP DC क्षमतेचे सौर कृषि पंप अनुज्ञेय राहिल. तसेच पात्र क्षमतेपेक्षा कमी क्षमतेच्या सौर कृषि पंपाची मागणी केल्यास त्यानुसार तो देता येईल.
- वैयक्तिक किंवा सामुदायिक शेततळे, विहीर, बोरवेल, बारमाही वाहणारी नदी/नाले यांच्या शेजारील, तसेच शाश्वत पाण्याचा स्रोत उपलब्ध असणारे शेतकरी या योजनेसाठी पात्र राहतील.
- या योजने अंतर्गत पारंपारिक वीज कनेक्शन उपलब्ध नसणारे सर्व शेतकरी पात्र राहतील.
- अटल सौर कृषि पंप योजना टप्पा- १ व २ किंवा मुख्यमंत्री सौर कृषि पंप योजने अंतर्गत अर्ज केलेले प्राप्त तथापि वाटप न झालेले अर्जदार या अभियानांतर्गत सौर कृषि पंप मिळणेस पात्र राहतील.

सौर कृषि पंपासाठी केंद्र शासन, राज्य शासन व ToSE हिस्सा आणि लाभार्थी हिस्सा (टक्केवारी) खालीलप्रमाणे:

अ.क्र.	केंद्र	टोसे	राज्य	लाभार्थी	एकूण
सर्वसाधारण -हिस्सा	३०%	५०%	१०%	१०%	१००%
अनुसूचित जाती -हिस्सा	३०%	००%	६५%	५%	१००%
अनुसूचित जमाती -हिस्सा	३०%	००%	६५%	५%	१००%

टप्पा-१:

- महाऊर्जामार्फत टप्पा-१ मध्ये २७५० सौर कृषि पंपपैकी २५०० सौर कृषि पंप आस्थापित करण्यात आले आहेत.

टप्पा-२:

- महाऊर्जामार्फत टप्पा-२ मध्ये १४ पुरवठादारांना पुढील ५०००० सौर कृषिपंपांसाठी कार्यादेश देण्यात आले आहेत.
- पीएम-कुसुम योजनेमध्ये सौर कृषिपंप आस्थापित करण्यासाठी लाभार्थ्यांचे ऑनलाईन अर्ज स्विकारण्यासाठी दि. १४ सप्टेंबर, २०२१ रोजी Online Portal सुरु करण्यात आले असून सद्यःस्थितीत टप्पा-२ मध्ये एकूण प्राथमिक नोंदणी: २०३०५२, नोंदणी पूर्ण: १०७४२५, लाभार्थी हिस्सा प्राप्त: २८८३९ दि. ४/०७/२०२२ पर्यंत
- पीएम-कुसुम योजनेअंतर्गत ५०००० सौर कृषिपंप आस्थापित करण्याचे सद्यःस्थितीत उद्दिष्ट निश्चित करण्यात आले असून अहमदनगर, औरंगाबाद, बीड, बुलढाणा, धुळे, हिंगोली, जळगाव, जालना, लातूर, नंदुरबार, नाशिक, उस्मानाबाद, नांदेड, परभणी, पुणे, सोलापूर, वाशिम व यवतमाळ जिल्ह्यातील उपरोक्त उद्दिष्ट पूर्ण झाले आहे. तसेच अकोला, अमरावती, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली, गोंदिया, कोल्हापूर, नागपूर, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सांगली, सातारा, सिंधुदुर्ग, ठाणे व वर्धा या जिल्ह्यांमध्ये सौर कृषिपंप उपलब्ध असून खालील संकेतस्थळावर नोंदणी सुरु आहे.

<https://kusum.mahaurja.com/solar/beneficiary/register/Kusum-Yojana-Component-B>

नगर विकास विभागाच्या विविध योजनांमधील सौर ऊर्जा उपांगाची कामे महाऊर्जामार्फत पूर्ण ठेव तत्वावर राबविणे:

- राज्यातील अमृत अभियानांतर्गत तसेच महाराष्ट्र सुवर्णजयंती नगरोत्थान महाअभियानांतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या पाणी पुरवठा व मलनिस्सारण प्रकल्पामध्ये जेथे जेथे सौर ऊर्जा उपांग सामाविष्ट असेल अशा सौर ऊर्जा उपांगांची अंमलबजावणी करण्यासाठी शासन निर्णय दि. १७ डिसेंबर २०१८ अन्वये धोरण जाहिर केले आहे.
- या योजनेमधील उपांगाची अंमलबजावणी गुणवत्तापूर्ण पद्धतीने होण्यासाठी तसेच त्यामधून अपेक्षित फलनिष्पत्ती साध्य होण्यासाठी सदर सौर ऊर्जा उपांगांची कामे शासनाची तांत्रिक यंत्रणा असलेल्या महाऊर्जामार्फत पूर्ण ठेव तत्वावर राबविण्यात येणार आहेत.
- शासन निर्णयानुसार अमृत अभियानांतर्गत एकूण १२ महानगरपालिका/नगरपरिषद/नगरपालिका/नगरपंचायत येथे एकूण १८३५४ कि.वॅट क्षमतेचे सौर ऊर्जा प्रकल्प आस्थापित करण्यासाठी ई-निविदा प्रसिध्दी करून प्रकल्प आस्थापनेची कार्यवाही सुरु आहे.
- सद्यस्थितीत लातूर मनपा येथे ९०० कि.वॅ. शिर्डी नपं, उदगीर नपा येथे प्रत्येकी ५०० कि.वॅ., वसई-विरार मनपा, बीड, नप येथे प्रत्येकी १००० कि.वॅ., सोलापूर मनपा २५०० कि.वॅ., यवतमाळ नप येथे २०५४ कि.वॅ., अकोला मनपा येथे ९९० कि.वॅ. अमरावती मनपा येथे ४७५ कि.वॅ., परभणी मनपा १३०० कि.वॅ. व अहमदनगर मनपा येथे १५५० कि.वॅ. असे एकूण १२७६९ कि.वॅ. क्षमतेच्या प्रकल्पाची आस्थापना पूर्ण झाली असून उर्वरित प्रकल्प आस्थापनेचे काम प्रगती पथावर आहे.

कृषि अवशेषांपासून ब्रिकेट/पेलेट/कांडी कोळसा निर्मिती

ग्रामीण भागात दरवर्षी मोठ्या प्रमाणात कृषिजन्य टाकाऊ अवशेष निर्माण होतात. या कृषि अवशेषांचा उपयोग काही प्रमाणात घरगुती जळणासाठी, कुटीरोद्योगात व जनावरांसाठी लागणारे वैरण म्हणून केला जातो. तथापि, उर्वरीत कृषि अवशेष हे शेतात नाहक पडून राहतात अथवा ते जाळून टाकले जातात. सदर टाकाऊ कृषि अवशेषांपासून कांडी कोळशाच्या माध्यमातून उच्च उष्मांकाचे पर्यावरण पोषक व प्रदूषण विरहीत इंधन निर्मिती होऊ शकते. कांडी कोळसा निर्मितीमुळे या कृषि अवशेषांच्या घनतेत वाढ होत असल्याने कमी खर्चामध्ये जास्त वाहतूक व सुलभ साठवण शक्य असून याद्वारे ग्रामीण भागात उद्योजकता व रोजगार निर्मितीस चालना मिळून शेतकऱ्यांच्या टाकावू कृषी अवशेषास अतिरिक्त उत्पन्न मिळत आहे. अशा प्रकल्पांमध्ये उसाचे चिपाड (बाँस) व पाचट, ऊसाची मळी (प्रेसमड), भुईमुग टरफले, सोयाबिन कुटार, चना कुटार, लाकडी भुसा, पन्हाटी, हरबरा भुसा, मक्याचे कणीस इ. प्रकारचा कच्चा माल (बायोमास) म्हणून वापरला जातो. सदर प्रकल्पामधून निर्माण होणाऱ्या ब्रिकेट/पेलेटचा वापर फूड प्रोडक्ट्स, ग्री, पॅकेजिंग, टेक्सटाईल, ऑईल, टायर, एक्सप्लोझिव्हज, प्लास्टीक, डेअरी, रासायनिक, औषधी निर्माण, पेपर मिल, वाईनरी, रबर, शीतपेय, स्टील, डिस्टिलरीज इत्यादी कारखान्यांमधील बाँयलरमध्ये व खानावळ, हॉटेल व विट-भट्ट्या इ. ठिकाणी करण्यात येतो. कांडी कोळसा संयंत्रासाठी एकूण खर्चाच्या २० टक्के किंवा कमाल रु. ४ लाख (जे कमी असेल ते) अनुदान महाऊर्जाकडून प्राप्त होऊ शकते. वैयक्तिक लाभार्थी, लघु उद्योजक, भागीदारी संस्था/कंपनी इत्यादींना या योजनेंतर्गत प्रकल्प उभारता येणे शक्य आहे.



महाऊर्जामार्फत राज्यात राबविण्यात येणाऱ्या ऊर्जा संवर्धन योजनांची माहिती खालीलप्रमाणे

अ) राज्य शासनाच्या ऊर्जा संवर्धन धोरणांतर्गत विविध योजनांची माहिती:

ऊर्जा बचत कार्यक्रम:

महाऊर्जाने ऊर्जा संवर्धन कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील विविध घटकांसाठी भरीव कामगिरी केलेली आहे. राज्यात ऊर्जा बचत कार्यक्रम (Save Energy Programme) अंतर्गत विविध घटकांचे सविस्तर ऊर्जा परिक्षण करण्यासाठी महाऊर्जामार्फत कमाल रु. ४०,०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य देण्यात येते. या कार्यक्रमांतर्गत मार्च, २०२२ अखेर एकूण १८५१ विविध घटकांमध्ये ऊर्जा परीक्षण पूर्ण करण्यात आले आहे. संभाव्य ऊर्जा बचत ७७.०९ MUs प्रति वर्ष.

लघु व मध्यम उद्योगांत प्राथमिक ऊर्जा परीक्षणाची योजना:

लघु व मध्यम उद्योगांची व्याप्ती तसेच त्यामधील ऊर्जा संवर्धनाचा वाव लक्षात घेता प्राथमिक ऊर्जा परिक्षण करणे गरजेचे आहे. लघु व मध्यम उद्योगांत प्राथमिक ऊर्जा परिक्षण करण्यासाठी रु. ३,०००/- प्रती उद्योग प्रमाणे आर्थिक सहाय्य महाऊर्जामार्फत देण्यात येते. या कार्यक्रमांतर्गत मार्च, २०२२ अखेर एकूण ३८३९ लघु व मध्यम उद्योगांमध्ये प्राथमिक ऊर्जा परिक्षण पूर्ण करण्यात आले आहे. संभाव्य ऊर्जा बचत ३.६ MUs प्रति वर्ष.

- राज्यात सविस्तर ऊर्जा परीक्षण व प्राथमिक ऊर्जा परिक्षण करण्यासाठी महाऊर्जामार्फत ऊर्जा परिक्षण संस्था/कंपन्यांची नोंदणी करण्यात येऊन त्याची माहिती महाऊर्जांच्या संकेतस्थळावर वेळोवेळी अद्ययावत केली जाते.

शासकीय/निमशासकीय/स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या इमारतींमध्ये ऊर्जा संवर्धनास चालना देण्यासाठी ऊर्जा संवर्धन तंत्रज्ञान पथदर्शी कार्यक्रम:

राज्यात सध्या असलेली वीज मागणी व त्याअनुषंगाने वीजपुरवठ्याची स्थिती विचारात घेता उपलब्ध ऊर्जेचा अधिक कार्यक्षमतेने वापर करणे अत्यावश्यक झाले आहे. याकरिता ऊर्जा संवर्धनास चालना देणे आवश्यक आहे. त्यामध्ये शासकीय विभागांना त्यांच्या अखत्यारीत एका शासकीय/निमशासकीय/स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या इमारतीत ऊर्जा संवर्धनाचा पथदर्शी प्रकल्प राबविण्यासाठी रु. २५.०० लाखापर्यंत अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देण्यात येते. या कार्यक्रमांतर्गत मार्च, २०२२ अखेर एकूण ११३ शासकीय/निमशासकीय संस्थांमध्ये सदर कार्यक्रम राबविण्यासाठी अर्थसहाय्य महाऊर्जामार्फत वितरित करण्यात आले आहे. संभाव्य ऊर्जा बचत १२.९६ MUs प्रति वर्ष. कार्बन कपात (CO₂ Reduction) १०६२७.२ टन प्रति वर्ष.

नगरपालिका/महानगरपालिका/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांच्या कडील पथदिवे व पाणीपुरवठा योजना यामध्ये ऊर्जा बचतीसाठी संयंत्रांची आस्थापना:

- राज्याच्या एकूण ऊर्जा वापरापैकी पथदिव्यांमध्ये सुमारे १.५ ते २ टक्के व पाणी पुरवठा योजनेत ४ टक्के ऊर्जा वापर होत असतो. यामध्ये ऊर्जा बचत उपकरणांचा वापर केल्यास सुमारे ३० टक्के ऊर्जा बचत होऊ शकते. पथदिव्यांमध्ये ऊर्जा बचत करणारी संयंत्रे आस्थापित करण्यासाठी रु. २०.०० लाखापर्यंत व पाणी पुरवठा योजनांमध्ये पंपाची कार्यक्षमता दर्शवणारी व मॉनिटरिंग करणारी संयंत्रे आस्थापित करण्यासाठी रु. ५.०० लाखापर्यंत अर्थसहाय्य महाऊर्जामार्फत उपलब्ध करून देण्यात येते. या अंतर्गत मार्च, २०२२ अखेर एकूण ३९ नगरपालिकांमध्ये सदर योजना राबविण्यात आली आहे. संभाव्य ऊर्जा बचत २.३८ MU's प्रति वर्ष. कार्बन कपात (CO₂ Reduction) १९५१.६ टन प्रति वर्ष.

राज्य ऊर्जा संवर्धन पारितोषिक योजना:

राज्यामध्ये ऊर्जा संवर्धन क्षेत्रामध्ये उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्या घटकांना प्रोत्साहन देणेसाठी तसेच ऊर्जेचा अधिक कार्यक्षमतेने वापर व व्यवस्थापन होण्याच्या दृष्टीने महाऊर्जामार्फत राज्यस्तरीय ऊर्जा संवर्धन आणि ऊर्जा व्यवस्थापन पारितोषिक योजना राबविण्यात येते. सर्वसाधारणपणे दरवर्षी सदर पारितोषिक वितरण कार्यक्रम दि. १४ ते २० डिसेंबर ऊर्जा संवर्धन सप्ताह कालावधीमध्ये घेण्यात येतो.

ब) केंद्र शासनाच्या ब्युरो ऑफ एनर्जी इफिशीएन्सी (बी.ई.ई.), नवी दिल्ली यांच्या ऊर्जा संवर्धन विषयक विविध योजनांची माहिती

ऊर्जा कार्यक्षम पथदर्शी प्रकल्प व ऊर्जा कार्यक्षम पाणीपुरवठा पथदर्शी प्रकल्प:

- केंद्र शासनाच्या बी.ई.ई. यांच्या अर्थसहाय्य योजनेअंतर्गत महाऊर्जामार्फत शासकीय इमारतीमधील जुने अकार्यक्षम दिवे, पंखे, पथदिवे, वातानुकूलित संयंत्रे इ नवीन ऊर्जा कार्यक्षम संयंत्रांनी बदलण्यात येतात. राज्यातील निवड केलेल्या ६ शासकीय इमारतींमध्ये ऊर्जा कार्यक्षम उपक्रम राबविण्यात आला आहे. (संभाव्य ऊर्जा बचत - १.५५ लक्ष युनिट प्रति वर्ष व संभाव्य कार्बन कपात १२८.३१२ टन प्रति वर्ष).
- तसेच पथदर्शी प्रकल्पांतर्गत महाऊर्जामार्फत महानगरपालिका/नगर पालिकेमध्ये कार्यरत असलेले जुने अकार्यक्षम पंप बदलून नवीन ऊर्जा कार्यक्षम पंप बसविण्यात येतात. राज्यातील निवड केलेल्या ६ नगर पालिकेमध्ये सदरची योजना प्रगतीपथावर आहे. (संभाव्य ऊर्जा बचत - ६.० लक्ष युनिट प्रति वर्ष)

'आदर्श ऊर्जा कार्यक्षम ग्राम' मोहीम योजना:

- राज्यात 'आदर्श ऊर्जा कार्यक्षम ग्राम' मोहीम महाऊर्जामार्फत राबविण्यात येते. या योजनेअंतर्गत गावातील मीटर कनेक्शन असलेले सार्वजनिक ठिकाणांमधील जुनी अकार्यक्षम विद्युत उपकरणे ही ऊर्जा कार्यक्षम उपकरणांनी बदलण्यात येतात. जसे की, रस्त्यांवरील पारंपरिक पथदिवे एल.ई.डी. पथदिव्यांनी बदलणे, गावातील जुने अकार्यक्षम पाणी पुरवठा पंप हे ऊर्जा कार्यक्षम पंपांनी बदलणे, गावातील शाळा, ग्रामपंचायतीचे कार्यालय, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, वाचनालय, मंदिर, इ. मधील जुने बल्ब, ट्युबलाईट व पंखे हे ऊर्जा कार्यक्षम एल.ई.डी. बल्ब, एल.ई.डी. ट्युबलाईट व ऊर्जा कार्यक्षम पंखे यांनी बदलणे इ.
- या योजनेचा उद्देश ऊर्जा बचतीसाठी नवीन ऊर्जा कार्यक्षम तंत्रज्ञानाची ओळख करून देणे तसेच नवीन तंत्रज्ञानाची प्रायोगिक तत्वावर तुलना करणे असा आहे. आजतागायत १३ गावांमध्ये सदरची योजना राबविण्यात आली आहे. (संभाव्य ऊर्जा बचत ६.०६ लक्ष युनिट्स व संभाव्य कार्बन कपात (CO₂ Reduction) ४६६ टन प्रति वर्ष).

शासकीय शाळांमध्ये ऊर्जा कार्यक्षम उपक्रम राबविण्याची योजना:

- महाऊर्जामार्फत राज्यातील शासकीय शाळांमध्ये ऊर्जा कार्यक्षम प्रकल्प राबविण्यात येतात. या अंतर्गत शासकीय शाळांमध्ये जुनी अकार्यक्षम विद्युत उपकरणे ही नवीन ऊर्जा कार्यक्षम उपकरणांनी बदलण्यात येतात.
- या उपक्रमाचे मुख्य उद्दिष्ट म्हणजे शालेय मुलांमध्ये ऊर्जा कार्यक्षमता आणि ऊर्जा संवर्धनाची जागरूकता निर्माण करणे तसेच जुनी अकार्यक्षम विद्युत उपकरणांऐवजी नवीन ऊर्जा कार्यक्षम उपकरणे आस्थापित करून शाळांना ऊर्जा कार्यक्षम बनविणे असा आहे. आतापर्यंत महाऊर्जामार्फत एकूण १८१ शाळांमध्ये ऊर्जा कार्यक्षम उपक्रम राबविण्यात आला असून सदर कार्यक्रमांतर्गत संभाव्य ऊर्जा बचत ७.३८ लक्ष युनिट प्रति वर्ष आणि संभाव्य कार्बन कपात (CO₂ Reduction) १९० टन प्रति वर्ष आहे.

ऊर्जा क्लब स्थापन करणे:

- महाऊर्जामार्फत राज्यातील शाळांमध्ये ऊर्जा क्लब स्थापन करून त्याद्वारे ऊर्जा संवर्धन विषयक वादविवाद स्पर्धा आयोजित करणे, चित्रकला स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा व प्रश्नमंजुषा कार्यक्रम इत्यादी कार्यक्रमाद्वारे मुलांमध्ये ऊर्जा संवर्धन विषयी जनजागृती करण्यात येते. आजतागायत राज्यात एकूण ५३३ शाळांमध्ये ऊर्जा क्लब स्थापन झाले आहे.

ऊर्जा संवर्धन विषयक कार्यशाळा व प्रशिक्षण:

- महाऊर्जाद्वारे ऊर्जा संवर्धन विषयक विविध योजनांवर कार्यशाळा, वेबिनार तसेच प्रशिक्षण शिबिर आयोजित केले जातात. वर्ष २०१७-१८ पासून ते आजतागायत एकूण १०० कार्यशाळा, वेबिनार/प्रशिक्षण शिबिर आयोजित करण्यात आले आहेत.

ऊर्जा संवर्धन इमारत संहिता:

- केंद्र शासनाने ऊर्जा संवर्धन कायदा, २००१ अन्वये ऊर्जा संवर्धन इमारत संहिता (इ.सी.बी.सी.) अधिनियम, २००७ पारीत केला असून वर्ष २०१७ मध्ये सुधारित ऊर्जा संवर्धन इमारत संहिता पारीत केला आहे. ऊर्जा संवर्धन इमारत संहिता (इ.सी.बी.सी.) अधिनियम, २०१७ च्या अनुषंगाने महाराष्ट्र राज्याने दि. २२ ऑगस्ट, २०१९ रोजी महाराष्ट्र ऊर्जा संवर्धन इमारत नियम, २०१९ चा मसुदा जनतेकडून हरकती व सूचना घेण्यासाठी प्रकाशित केले. याद्वारे प्राप्त सूचनांच्या अनुषंगाने सदर प्रारूपात आवश्यक ते बदल करण्यात आले असून त्यावर शासनाकडून पुढील कार्यवाही सुरु आहे.
- राज्यातील वाणिज्यिक इमारतीमध्ये ऊर्जा संवर्धनाचा वाव लक्षात घेता तसेच वाणिज्यिक इमारती अधिक ऊर्जा कार्यक्षम होण्याच्या दृष्टीने केंद्र शासनाच्या ऊर्जा संवर्धन इमारत संहितेवर आधारीत नियम लवकरच राज्यात लागू करण्यात येईल.

परफॉर्म अचिेव्ह अॅण्ड ट्रेड (Perform Achieve and Trade (PAT)):

- ही योजना राष्ट्रीय वर्धित ऊर्जा कार्यक्षमता ध्येय (National Mission for Enhanced Energy Efficiency (NMEEE)) याचा एक घटक आहे. सदरचे ध्येय राष्ट्रीय हवामान बदल कार्यक्रमांतर्गत (National Action Plan On Climate Change (NAPCC)) ८ मोहिमेपैकी १ आहे.
- पॅट योजनेअंतर्गत केंद्र शासनाद्वारे पदनिर्देशित ग्राहकांची (Designated Consumers) यादी जाहिर करण्यात येते व या अंतर्गत ग्राहकांना ऊर्जेच्या वापराबाबत नेमून दिलेले उद्दिष्ट ठराविक कालावधीत साध्य करणे बंधनकारक असून नेमून दिलेल्या उद्दिष्टांपेक्षा जास्त ऊर्जा बचत करणाऱ्या पदनिर्देशित ग्राहकांना ऊर्जा प्रमाणपत्र (EsCerts) देण्यात येते.
- महाऊर्जा ही राज्याची पदनिर्देशित संस्था असून पॅट योजनेची राज्यात महाऊर्जाद्वारे अंमलबजावणी करण्यात येते.
- महाराष्ट्र राज्यात केंद्र शासनाकडून एकूण ७ पॅट सायकल निर्गमित झालेल्या असून त्यामध्ये एकूण ९९ पदनिर्देशित ग्राहकांचे नोंदणीकरण झालेले आहे.



सत्यमेव जयते

नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय ब्लॉक नं. १४, सीजीओ कॉम्प्लेक्स, लोधी रोड, नवी दिल्ली - ११० ००३
Website - www.mnre.gov.in



महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण (महाऊर्जा) (महाराष्ट्र शासनाची संस्था)

औंध रोड, स्पायसर कॉलेजसमोर, पशु संवर्धन आयुक्तालयाशेजारी, औंध, पुणे - ४११ ००७
दूरध्वनी: ०२०-३५०००४५० | Email - pub@mahaurja.com | Website - www.mahaurja.com

महाऊर्जा विभागीय कार्यालये

<p>पुणे विभागीय कार्यालय विभागीय महाव्यवस्थापक महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण औंध रोड, स्पायसर कॉलेजसमोर, पशु संवर्धन आयुक्तालयाशेजारी, औंध, पुणे - ४११ ००७ दूरध्वनी: ०२०-३५०००४५० Email id - domedapune@mahaurja.com</p>	<p>मुंबई विभागीय कार्यालय विभागीय महाव्यवस्थापक महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण १०१२ ए, १० वा मजला, एम्बेसी सेंटर, नरीमन पॉईंट, मुंबई - ४०० ०२१ फोन नं. ०२२-२२८७६४३६ Email id - medamumbai@mahaurja.com</p>
<p>कोल्हापूर विभागीय कार्यालय विभागीय महाव्यवस्थापक महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण सि. स. पं.२४९/अ-१/५५, ई-वॉर्ड म्हाडा कॉम्प्लेक्स, नागाळा पार्क, जिल्हा परिषदेजवळ कोल्हापूर - ४१६ ००३ फोन नं. ०२३१-२६८०००९ Email id - medakolhapur@mahaurja.com</p>	<p>नागपूर विभागीय कार्यालय विभागीय महाव्यवस्थापक महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण दुग्ध विकास कर्मचारी गृहनिर्माण सहकारी संस्था, १ला मजला, स.नं. २४४-ए/५-एन, वार्ड नं. ६६, मोजा सिताबर्डी, पाम रोड, सिव्हील लाईन्स, जीपीओ स्केअर, नागपूर-४४० ००१ फोन नं. ०७१२-२५६४२५६ Email id - domedanagpur@mahaurja.com</p>
<p>नाशिक विभागीय कार्यालय विभागीय महाव्यवस्थापक महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण नाशिक जिल्हा कृषि औद्योगिक सहकारी संघ लि. नाशिक, कृषि भवन, तळमजला, एन.डी.सी.सी. बँकेशेजारी, व्दारका पॉईंट, नवीन मुंबई-आग्रा रोड, नाशिक - ४२२ ०११ फोन नं. ०२५३-२५९८६८५ Email id - domedanashik@mahaurja.com</p>	<p>औरंगाबाद विभागीय कार्यालय विभागीय महाव्यवस्थापक महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण सिटी सर्व्हे नं. १११४९, शांप नं. ३०५, तिसरा मजला, साई ट्रेड सेंटर, रेल्वे स्टेशन रोड, औरंगाबाद - ४३१ ००५ फोन नं. ०२४०-२६५३५९५ Email id - domedaabad@mahaurja.com</p>
<p>अमरावती विभागीय कार्यालय विभागीय महाव्यवस्थापक महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण विभागीय क्रीडा संकुल, मोशी रोड, अमरावती- ४४४६०३ Email id - domedaamravatimahaurja.com</p>	<p>लातूर विभागीय कार्यालय विभागीय महाव्यवस्थापक महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण श्री. श्री. हाईटस, सर्व्हे नं. २७/ए/१, प्लॉट क्र. ४, लातूर-औसा रोड, लातूर - ४१३ ५१२ फोन नं. ०२३८२-२२६६८० Email id - domedalatur@mahaurja.com</p>